

Miren Etxezarreta: "La suposada crisi de les pensions no existeix"

Miren Etxezarreta, economista del Seminari Taifa | [MIGUEL LOPEZ MALLACH](#)

JÚLIA GAMISSANS

[GamissansJulia](#)

PUBLICAT:
MAIG 11, 2018

Amb una jaqueta feta de retalls de diferents teles acolorides i un paraigua a la mà, arriba al bar on iniciarem la conversa. Miren

<https://directa.cat/hondocrees/miren-etxezarreta-la-suposada-crisi-de-les-pensions-no-existeix>
Etxezarreta és una economista i intel·lectual radicalment crítica

amb la teoria econòmica dominant. Va néixer a Ordizia, al País Basc, i des de 1968 ha transmès el seu coneixement a les aules universitàries. Precisament, per respondre a la necessitat d'habilitar esquerdes dins l'ensenyament econòmic *mainstream*, va ser una de les fundadores del Seminari d'Economia Crítica Taifa ja fa catorze anys. Etxezarreta subratlla que el capitalisme mai ha tingut rostre humà i que la societat s'ha d'apoderar per fer-hi front. Ella, als 82 anys, com milers de ciutadanes, es veu afectada per l'anomenada "crisi" de les pensions i acusa el sistema actual d'esprémer la població.

El sistema de pensions públic actual és viable?

Si es manté igual que ara, és molt probable que tingui problemes. Però no hi ha cap motiu perquè hagi de seguir d'aquesta manera. Per tant, oi tant, que és viable!

La classe política i els mitjans de comunicació parlen de la crisi de les pensions. És real aquesta crisi?

La suposada crisi de les pensions no existeix. És un concepte fabricat i construït socialment per aquells que volen fer creure a la gent que està en perill. Aquesta por induïda té com a objectiu estimular les persones que tenen estalvis a crear pensions privades. El mecanisme de fons és senzill: liquidar les pensions públiques. Tu no diràs a una persona: "Fes-te una pensió privada"; en canvi, sí que pots amenaçar-la dient-li que la seva pensió pública corre perill, i esperar que el missatge sembri la por. Darrere de qualsevol crisi hi ha uns interessos.

I, en aquest cas, de qui són?

Del sistema financer, és clar. Necessita flux de diners per invertir, aconseguir beneficis i així augmentar el seu poder. Els inversors mundials més potents són els fons de pensions privats. Aquests juguen amb el factor de l'experiència i el poder. I cada cop volen més diners.

Si s'implementa a l'Estat espanyol un model com el de Xile de Pinochet –on entitats privades del sector financer gestionen els comptes individuals en els quals cada treballadora posa el 10% del seu salari per a una futura pensió–, què passarà?

“El problema real és l'enorme risc que suposa deixar els diners de les pensions en mans de la borsa”

Serà un fracàs. La majoria de la població espanyola es trobaria immediatament fora del sistema, ja que no té estalvis. Però, el problema real és l'enorme risc que suposa deixar els diners de les pensions en mans de la borsa, perquè aquestes es trobarien sempre en un continu vaivé: es perd i es guanya cada dia. A més, els que defensen els fons privats enganyen amb una falsa veritat.

Miren Etxezarreta, economista del Seminari Taifa

Quina?

“Al mal negoci de les pensions privades s’hi sumen els cobraments que fan les entitats bancàries per la gestió”

Asseguren que les pensions privades acumulen la riquesa de l'any anterior, és a dir, que sempre tindràs més diners dels que has invertit. Tanmateix, això no és veraç, perquè l'acumulació mitjana de capital anual acostuma a ser inferior a la taxa d'inflació. Els preus pugen més que els beneficis, és a dir, parlem d'una acumulació no real. Per tant, la gent recuperaria menys diners que els invertits. Després, al mal negoci de les pensions privades s'hi sumen els cobraments que fan els bancs per la gestió. Són arriscades, pateixen una pèrdua de valor i són cares.

Per aconseguir una pensió digna, quants diners s'haurien d'estalviar?

La gent acostuma a obrir-se fons de pensions privats quan acaba de pagar la hipoteca. Parlem de persones d'uns 50 anys. Així doncs, per garantir-se una pensió de 898 euros mensuals haurien d'estalviar 272.000 euros abans de jubilar-se. Per arribar a la pensió màxima actual, que són aproximadament 2.500 euros, la xifra augmenta a 747.000 euros. Quantitats impossibles. Per això, els bancs han canviat el seu discurs. Ja no diuen que les pensions privades substituiran les públiques, sinó que les complementaran.

Aleshores, què passaria amb totes aquelles persones que no poden estalviar?

S'aniria cap a un model com el dels Estats Units, on els vells pobres treballen en feines professionalment degradades, com és omplir les bosses de menjar als supermercats. De fet, sembla que d'aquí poc es tramitarà una llei que permetria als jubilats incorporar-se al món laboral.

I qui els donarà treball?

Aquest és el problema. El nostre mercat és diferent que el dels Estats Units o el del Japó. Aquí una persona de 50 anys que perd el treball ja no té opció a la reinserció, ja que els joves

estan disposats a fer les feines precàries que als altres països anirien dirigides als vells.

Qui ens ha portat a aquesta situació?

El PP i el PSOE les han fet de tots colors, però realment qui està darrere de tot això és el Banc Mundial (BM) i el Fons Monetari Internacional (FMI). Tots dos han dissenyat un model de futur basat en les pensions privades. La proposta del BM és fixar una pensió molt baixa per als més pobres i establir que el capital que recaptin les empreses dels salaris dels treballadors passi directament a un banc financer. El que és increïble és que això ja passa. Una part de l'últim augment del sou que vaig rebre a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) ja revertia en un pla de pensions privat.

En algun país les pensions privades funcionen amb èxit social?

A Holanda les pensions privades són molt altes, representen un 130% del PIB. La diferència és que el nivell de vida de les persones d'aquest país permet l'estalvi. En canvi, actualment, a Espanya ser mileurista és quasi un miracle. Per tant, els salaris del nostre Estat no són compatibles amb un model privat de pensions. Fa gràcia quan els bancs i les institucions públiques diuen que "les pensions privades aquí són petites perquè les públiques són massa generoses". Ells defensen que la gent hauria d'estalviar més i la manera d'aconseguir-ho és collant-los.

I les públiques?

Funcionen a tots els països de l'euro.

Per què aquí no?

El sistema d'Espanya funciona perquè els treballadors en actiu mantenen els passius. És a dir, nosaltres hem pagat per les pensions de la generació anterior a la nostra, els diners que

Miren Etxezarreta, economista del Seminari Taifa | **MIGUEL LOPEZ MALLACH**

vam invertir ja no existeixen. Ara els joves paguen les nostres pensions. És per això que aquest sistema de repartiment pot produir problemes. Està mal dissenyat i té trampa.

Amb què ens enganyen?

Principalment, és un sistema que respon a unes altres circumstàncies històriques. En aquests moments és insostenible que els treballadors en actiu mantinguin els jubilats, perquè el seu salari és més baix i tenen contractes precaris. No obstant això, es produeix més riquesa social que en el passat. El que és important és com es distribueix, perquè diners en tenim.

Menys població treballadora genera més benefici.

“És cert que no som tantes persones cotitzant, però què importa si es produeix més; si el país és més ric”

Exacte. Per tant, és ridícul que les pensions siguin transaccions entre treballadors i no es financin amb el benefici social. Un exemple clar: als anys seixanta, un 30% de la població treballava al camp i no produïa el necessari per menjar; en canvi, ara, només amb el 3% de la societat que es dedica a

l'agricultura es crea excedent que permet l'exportació. És cert que no som tantes persones cotitzant, però què importa si es produeix més; si el país és més ric.

Un corrent d'economistes opina que la tecnologia hauria de cotitzar. Què en penses?

Penso que la solució és molt més fàcil: deixem de cotitzar per salari i fem-ho per valor afegit. Paguem el valor afegit per tot i no ho podem fer per les pensions?

L'exèrcit, la monarquia, la sanitat, l'educació... beuen dels pressupostos generals. Com és que les pensions no?

Aquesta decisió es va prendre el 1995. Fins aquell moment les pensions generaven un superàvit que s'utilitzava per cobrir altres despeses. Al Pacte de Toledo es va decidir separar les pensions de les despeses col·lectives i crear un fons, per així preservar els diners destinats a les jubilacions. I ara on són? Es van invertir per comprar i vendre deute públic. Però això és una altra història amb la seva faceta fosca.

Alguna solució per la situació actual?

Sí, i tant! A més és immediata i no necessita gaires canvis.

Quina?

“Primer de tot ens hauríem de preguntar per què la gent que supera els 3.500 euros no cotitza més”

Existeixen diverses vies. La més ràpida podria ser racionalitzar el sistema. Primer de tot ens hauríem de preguntar: Per què la gent que supera els 3.500 euros no cotitza més? O per què les empreses que ofereixen treball tenen “una tarifa plana” que equival a pagar menys impostos? Després hauríem de posar fi al frau i a l'elusió fiscal. S'estima que el frau suposa 80.000

milions d'euros menys de recaptació anual, però l'import de l'elusió es desconeix. Hi ha moltes altres solucions a terminis més llargs.

A què et refereixes amb elusió fiscal?

Doncs a totes aquelles normes que permeten legalment pagar menys impostos. Les apliquen les grans multinacionals com el Zara o l'Ikea.

I què més es podria fer per aturar la "crisi" de les pensions?

Finançar-les amb els impostos. Fa poc s'han comprat armes per un valor de 10.000 milions d'euros, s'ha fet un rescat financer i se subvenciona els mitjans de comunicació. Si hi ha diners per tot això, també n'hi ha per completar les pensions. Altres vies, igual de senzilles, seria que les empreses cotitzessin per IVA, no per salari, o que en comptes d'invertir en una pensió privada augmentessin les cotitzacions en els salaris.

Miren Etxezarreta, economista del Seminari Taifa | **MIGUEL LOPEZ MALLACH**

Tot el que comentes són solucions sense canviar substancialment l'estructura del sistema actual, per què no s'apliquen?

Perquè l'interès és el que és. El capitalisme converteix tot allò que és un avantatge per la societat en un problema: que augmenti l'esperança de vida és positiu, però es ven com un problema. Així ho expressa Christine Lagarde, la directora de l'FMI: "Els avis viuen massa i això és un risc financer". De la mateixa manera, el fet que hi hagi menys treballadors no és motiu per fer perillar les pensions perquè la riquesa ha augmentat. La realitat és que a Espanya el PIB actual és més del doble que el de l'any 1977 i la població només ha augmentat una quarta part. Digue'm tu com és que no hi ha diners.

El pitjor encara està per venir. Què significarà l'aplicació del factor d'equitat intergeneracional (FEI) i el factor de revalorització anual (FRA)?

El 2013 no es van atrevir a aplicar el FRA perquè l'aplicació d'aquest càlcul suposava una reducció de les pensions. És per això que van decidir establir un augment del 0,25%, que en molts casos suposa el guany d'un euro al mes. A partir del 2019 tots dos factors entraran en vigor. El FEI penalitza l'esperança de vida –més anys de vida equivalen a una reducció de la jubilació. És graciós que es retalli tant en pensions mentre s'igualen els sous de la Policia Nacional amb els dels Mossos d'Esquadra, que tenen una diferència de 500 euros mensuals.

Un model utòpic de pensions?

"Molts joves actuals no trobaran feina; s'ha de dissenyar un model que inclogui les pensions com un dret de ciutadania"

No
és

utòpic, és necessari. Les pensions s'han de desvincular del món del treball. Molts dels joves actuals no trobaran feina; per tant, s'ha de dissenyar un model social que inclogui les pensions com un dret de ciutadania, com ho és l'ensenyament. La tecnologia cada dia deixarà més gent sense treball i el model de societat canviarà.

El jovent té una responsabilitat.

Més que una responsabilitat. Han d'exigir que els drets socials estiguin coberts amb els Pressupostos Generals de l'Estat o es creï un sistema que garanteixi unes rendes de ciutadania per a tothom. No tindran cap facilitat. El capitalisme s'aferrarà i no els donarà cap dret quan té països com l'Índia i la Xina, que són fonts il·limitades de beneficis i mà d'obra.

Veus possible canviar el model?

Possibilísticament, no. El capitalisme és molt fort i tenim una societat molt desmembrada. Jo soc optimista i estic segura que el capitalisme no és etern. El que vingui després pot convertir-se en un sistema monstruós o en un model que lluiti per un canvi social. Confio en el futur perquè mai havia vist tants petits intents per canviar-lo. El món està ple de microcosmos que volen fer modificacions socials, ni que sigui fent horts urbans. El canvi radica en l'expansió d'aquests microcosmos. Aquests han d'evolucionar fins a generar un sistema nou que no estigui basat en els partits polítics, que són un concepte del passat.

Article publicat al número 451 de la 'Directa'